

Rapor Bölüm Başlığı: ASYA'NIN İKLİM EYLEMİNİ BENCHMARKING

Rapor Başlığı: ASYA'YI NET ULAŞTIRMAK:

Rapor Alt Başlığı: ASYA'NIN İKLİM EYLEMİNİN KIYASLANMASI

Rapor Yazar(lar)ı: Asya Toplumu Politika Enstitüsü

Yayınlayan: Asya Toplumu (2023)

Kararlı URL: <https://www.jstor.org/stable/resrep53190.9>

JSTOR, akademisyenlerin, araştırmacıların ve öğrencilerin güvenilir bir dijital arşivdeki çok çeşitli içeriği keşfetmelerine, kullanmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olan kar amacı gütmeyen bir hizmettir. Üretkenliđi artırmak ve yeni akademik formları kolaylaştırmak için bilgi teknolojilerini ve araçlarını kullanıyoruz. JSTOR hakkında daha fazla bilgi için lütfen support@jstor.org adresiyle iletişime geçin.

JSTOR arşivini kullanmanız, <https://about.jstor.org/terms> adresinde bulunan Kullanım Hüküm ve Koşullarını kabul ettiğinizi gösterir.

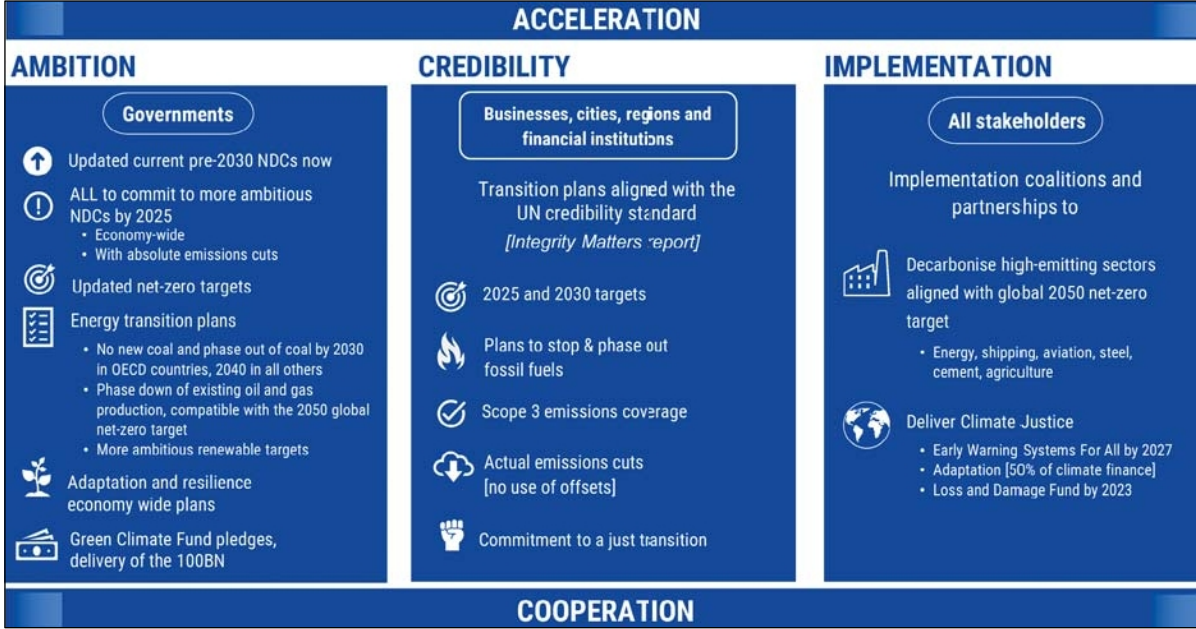
JSTOR

Asia Society, bu içeriđi dijitalleřtirmek, korumak ve eriřimi geniřletmek için JSTOR ile iřbirliđi yapmaktadır.

ASYA'NIN İKLİM EYLEMİNİN KIYASLANMASI

Bu rapor, Asya ekonomilerinin BM Genel Sekreteri'nin Hızlandırma Gündemi'nde ortaya konan hedefler karşısında iklim eylemi konusunda ne durumda olduğunu özetlemektedir. Ulusal düzeydeki hükümetlerin yakın vadede net sıfıra ulaşmak ve emisyonları azaltmak için atabilecekleri adımlara odaklanmaktadır. Coğrafi kapsam, BM'nin Asya-Pasifik Grubu üyelerinin yanı sıra Avustralya ve Yeni Zelanda'yı da kapsamaktadır, çünkü bu iki ülke genellikle Asya-Pasifik bölgesinin bir parçası olarak kabul edilmektedir.⁸

Hızlandırma Gündemi Mart 2023'te Genel Sekreter Guterres tarafından yapılan bir konuşmayla başlatılmıştır. Küresel ısınmayı sanayi öncesi seviyelerin 1.5°C üzerinde sınırlandırmak ve iklim değişikliğinin en kötü etkilerini önlemek için eylemi hızlandırmayı amaçlamaktadır. Gündem, üç sütun üzerinden eylemleri ortaya koymaktadır: öncelikle hükümet liderlerini ve özellikle büyük emitörleri hedefleyen hırs; işletmeleri, şehirleri, bölgeleri ve finans kurumlarını net sıfır eylemlerini BM destekli güvenilirlik standartlarıyla uyumlu hale getirmeye çağıran güvenilirlik; ve yardımcı olacak ortaklıkları kapsayan uygulama **ŞEKİL 3 HIZLANDIRMA GÜNDEMİNİN TEMEL UNSURLARI**

Kaynak: Birleşmiş Milletler (2023).

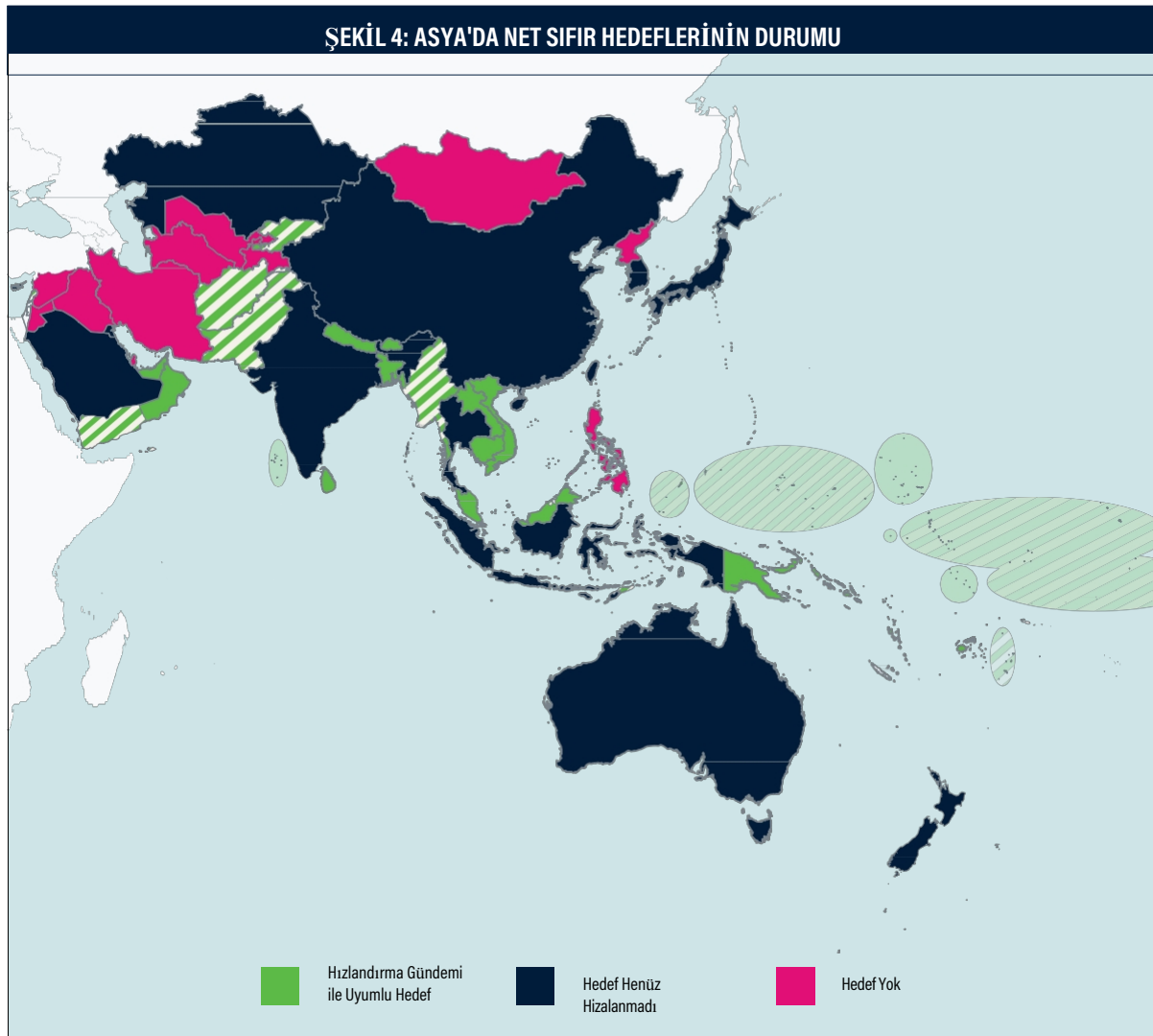
Yüksek emisyonlu sektörlerin (enerji, denizcilik, havacılık, çelik, çimento, tarım) karbonsuzlaştırılmasının hızlandırılması ve iklim adaletinin sağlanması (uluslararası finansal sistem reformu, erken uyarı sistemleri, uyum, kayıp ve zarar) gibi alanlardaki uygulama zorluklarının ele alınması. Şekil 3, İvme Gündeminin temel unsurlarını özetlemektedir.

⁸ Türkiye hariç BM Asya-Pasifik Grubu'nun tüm üyeleri dahil olmak üzere toplam 57 ekonomi analiz edilmiştir. Avustralya, Yeni Zelanda ve Tayvan da analize dahil edilmiştir.

NET SIFIR

Hızlandırma Gündemi, net sıfır hedeflerini gelişmiş ülkeler için 2040 yılına, gelişmekte olan ekonomiler için ise 2050 yılına mümkün olduğunca yaklaştırmayı amaçlamaktadır. Bu çatallı yapı, gelişmekte olan ekonomiler için zorluk teşkil edebilecek emisyon azaltımlarına yönelik başlangıç noktalarındaki farklılıkları dikkate alırken, küresel iklim eylemini IPCC'nin bulgularında belirtilen 1.5°C hedefine ulaşmak için 2050'lerin başında net sıfır emisyonu ulaşma ihtiyacıyla hale getirmektedir.

Bu analizde ele alınan 57 ekonomi arasında 44'ü en azından bir tür net sıfır hedefi önermiştir. Ancak bunlardan sadece yedisi - Avustralya, Fiji, Japonya, Maldivler, Yeni Zelanda, Güney Kore ve Tayvan - net sıfır hedeflerini kanunla imzalamış, diğer 19'u ise hedeflerini

politika belgeleri. Bu, diğer 18 ekonominin sadece hedefleri açıkladığı veya önerdiği ve uygulama planları hakkında çok az ayrıntı verdiği anlamına gelmektedir. Ayrıca, 13 ekonomi net sıfır hedefi benimseme yönünde hiçbir adım atmamıştır. Bu son kategori İran, Pakistan ve Filipinler gibi bazı önemli salımcıları içermektedir.

Asyalı salımcılar tarafından benimsenen hedefler 2030'dan 2070'e kadar uzanmaktadır.⁹ Çoğu hedef net salıma ulaşmayı amaçlarken

ŞEKİL 5 HIZLANDIRMA GÜNDEMİ İLE UYUMLU NET SIFIR HEDEFLERİ

GÜNEY ASYA		GÜNEYDOĞU ASYA		BATI ASYA		OCEANIA	
Bhutan	2050 (zaten kendi beyanıyla karbon-nötr)	Kamboçya	2050	Umman	2050	Fiji	2050
Maldivler	2030 (uluslararası desteğe bağlı olarak)	Malezya	2050	Birleşik Arap Emirlikleri	2050	Marshall Adaları	2050
Nepal	2045	Laos	2050			Papua Yeni Gine	2050
Sri Lanka	2050	Singapur	2050			Tuvalu	2050
		Vietnam	2050			Vanuatu	2050

Kaynak(lar): UNFCCC (2023), Climate Watch (2022), Net Zero Tracker (2023)

Not: Hedefler yalnızca yasada, politika belgesinde veya bir siyasi deklarasyon ya da taahhüdün parçası olarak yer alıyorsa İvme Gündemi ile uyumlu olarak değerlendirilir. Bu nedenle "önerilen/tartışılan" hedefler dahil edilmemiştir.

2050 veya daha erken bir tarihte sıfıra ulaşmayı hedefleyen altı ülke (Çin, Bahreyn, Endonezya, Kazakistan, Kuveyt ve Suudi Arabistan) dahil olmak üzere sekiz ülkenin henüz yüzyıl ortası bir zaman çizelgesine uymayan hedefleri bulunmaktadır. Tayland'ın 2065 ve Hindistan'ın 2070 hedefleri grup içindeki en yeni hedefler olmakla birlikte, her iki hedef de politika belgelerine yazılmıştır, bu da onları sadece ilan edilen veya tartışılmak üzere önerilen hedeflerden daha önemli kılmaktadır.

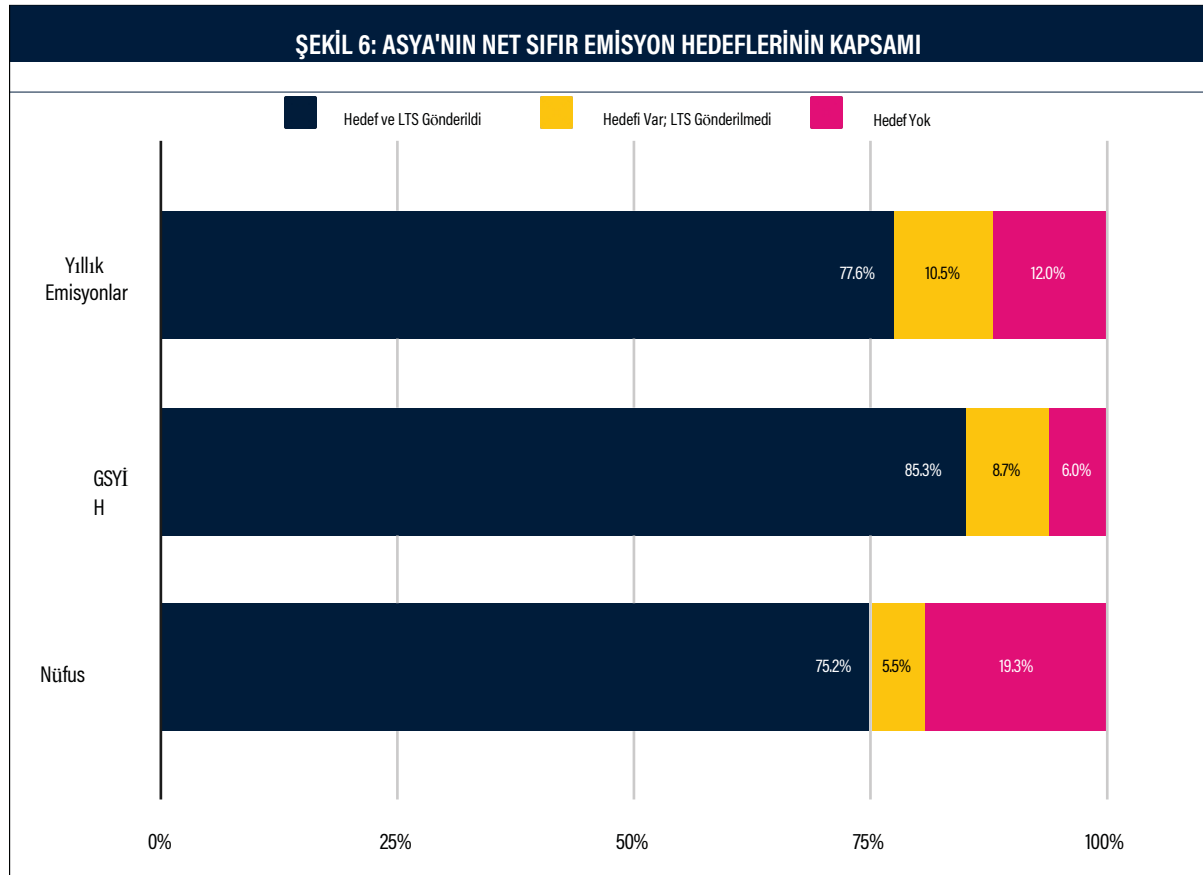
Hedefleri olan Asya ülkelerinin çoğu 2050 veya daha erken bir tarihte net sıfıra ulaşmayı amaçlasa da, yalnızca 16'sının yasalarında veya politika belgelerinde Hızlandırma Gündemi'nin geliştirmekte olan ülkeler için 2050 ve gelişmiş ülkeler için 2040 olan son tarihleriyle uyumlu hedefleri vardır. Şekil 5 bu ülkeleri listelemektedir.

Gelişmekte olan küçük ada devletleri (SIDS), azaltım eylemlerini en yüksek hırs düzeyiyle uyumlu hale getirme konusunda öncülük etmişlerdir. Bu durum, özellikle Yüksek Hedef Koalisyonu ve Karbon Nötrlüğü Koalisyonu gibi girişimler aracılığıyla, emisyon yörüngeleri geleceklelerini belirleyebilecek olan önemli emisyon salımcılarının harekete geçmesi için baskı yapma konusunda onlara daha fazla güvenilirlik kazandırmıştır. Gelişmiş ülkeler için en erken hedefler

9 Bhutan, karbon nötralitesine halihazırda ulaştığını beyan etmiş olsa da, NDC'sine 2050 yılına kadar net sıfır hedefini yazmıştır.

Asya'daki ülkeler 2050 yılına kadar net sıfır emisyon hedeflemektedir; bu da bölgedeki hiçbir gelişmiş ülkenin henüz gündeme uyum sağlamadığı anlamına gelmektedir. Hedeflerini uyumlu hale getiren önemli emisyonlara sahip gelişmekte olan ekonomiler arasında Malezya ve Vietnam bulunmaktadır. Bu yılki COP28 iklim müzakerelerine ev sahipliği yapan Birleşik Arap Emirlikleri de hedefini uyumlu hale getirmiştir.

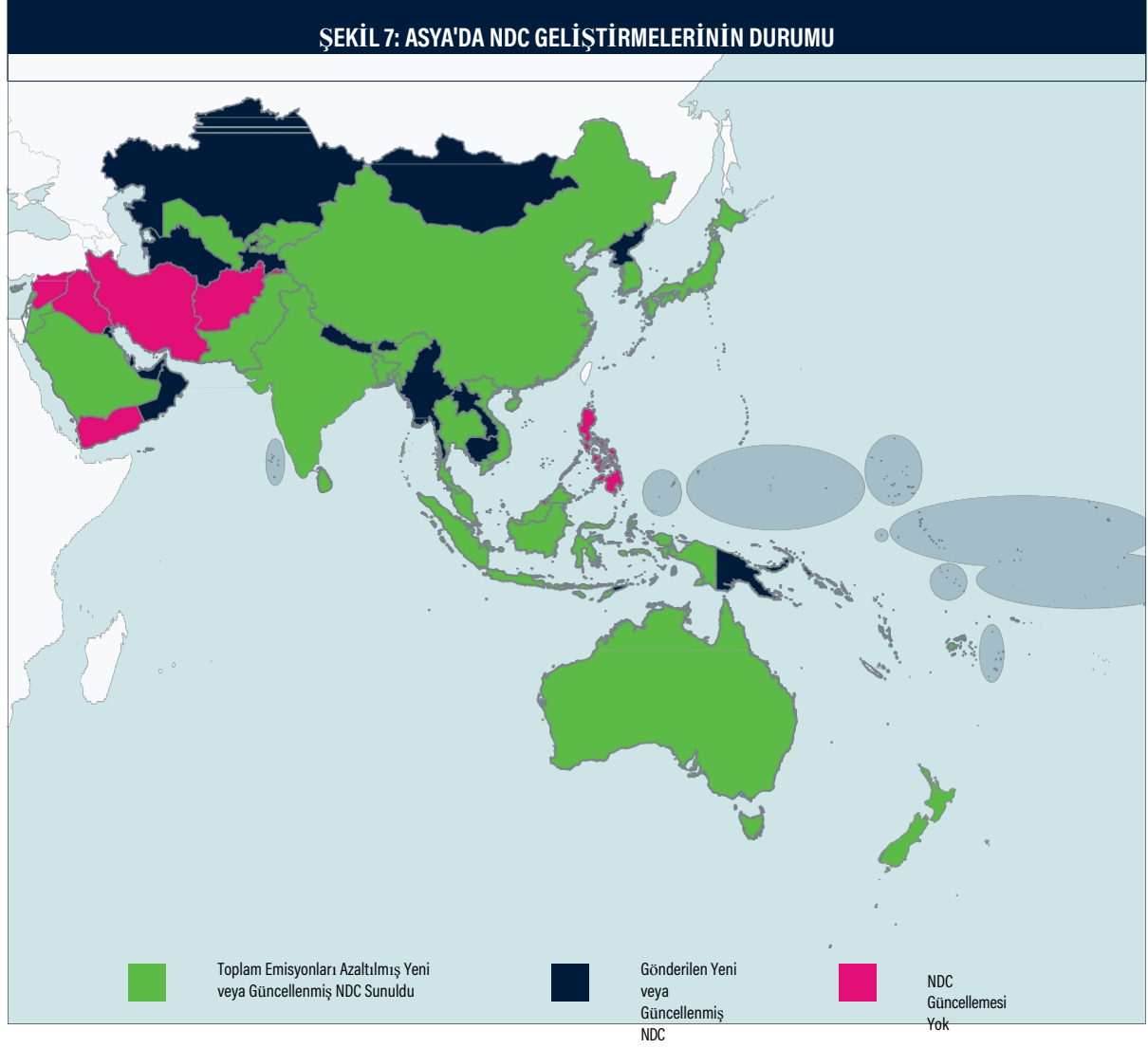
Hedeflerin ciddiyetine ilişkin bir diğer gösterge de ülkelerin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne Uzun Vadeli Strateji (LTS) bildirmek için adım atıp atmadıklarıdır

(UNFCCC). Analiz edilen toplam 18 ülke bunu yapmıştır, yani hedefleri kanun veya politika belgelerinde yer alan bazı ülkeler henüz bu adımı atmamıştır. Bununla birlikte, LTS belgelerini sunan 18 ülke, Asya'nın yıllık emisyonlarının (%77,6), GSYH'sinin (%85,3) ve nüfusunun (%75,2) büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. İlginç şekilde, net sıfır hedefi olmayan 13 ülkenin toplam emisyonları (%12,0), henüz LTS belgelerini sunmamış hedefleri olan ülkelerin emisyonlarını (%10,5) gölgede bırakmaktadır.

ULUSAL OLARAK BELİRLENMİŞ KATKILAR VE EMİSYON AZALTIM HEDEFLERİ

Yakın vadeli emisyonların küresel emisyon bütçesini aşması halinde net sıfır hedeflerinin pek bir faydası olmayacaktır. Bu durum, ülkelerin geçici emisyon azaltma hedeflerinin de dahil edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Kaynak(lar): UNFCCC (2023), Climate Watch (2022).

Paris Anlaşmasında belirtilen beş yıllık bir döngüde BMİDÇS'ye sunulacak olan NDC'ler. Paris Anlaşması kapsamındaki NDC'lerin esnek yapısı, ülkelerin hedeflerinin yapısı, kapsamı ve iddiasında önemli farklılıklar olduğu anlamına gelmektedir. Gerekli olmamakla birlikte, ülkelerin her güncellenmiş sunumda hedeflerinin iddiasını artırmaları beklenmektedir. Nitekim hedeflerini güncelleyen Asya ülkelerinin yarısından fazlası hedeflerini yükseltmiştir. Bir avuç ülke, ilk NDC'lerinin kabul edilmesinden bu yana hedeflerini hiç güncellememiştir.

Hızlandırma Gündemi, özellikle G20 hükümetleri ve diğer büyük emisyon yayıcılar için 2025 yılında sunulacak bir sonraki NDC turu için temel kriterler öngörmektedir. Bu kriterler üç temel bileşeni içermektedir: (1) hedefler sadece belirli sektörleri kapsamak yerine ekonomi genelinde olmalıdır;

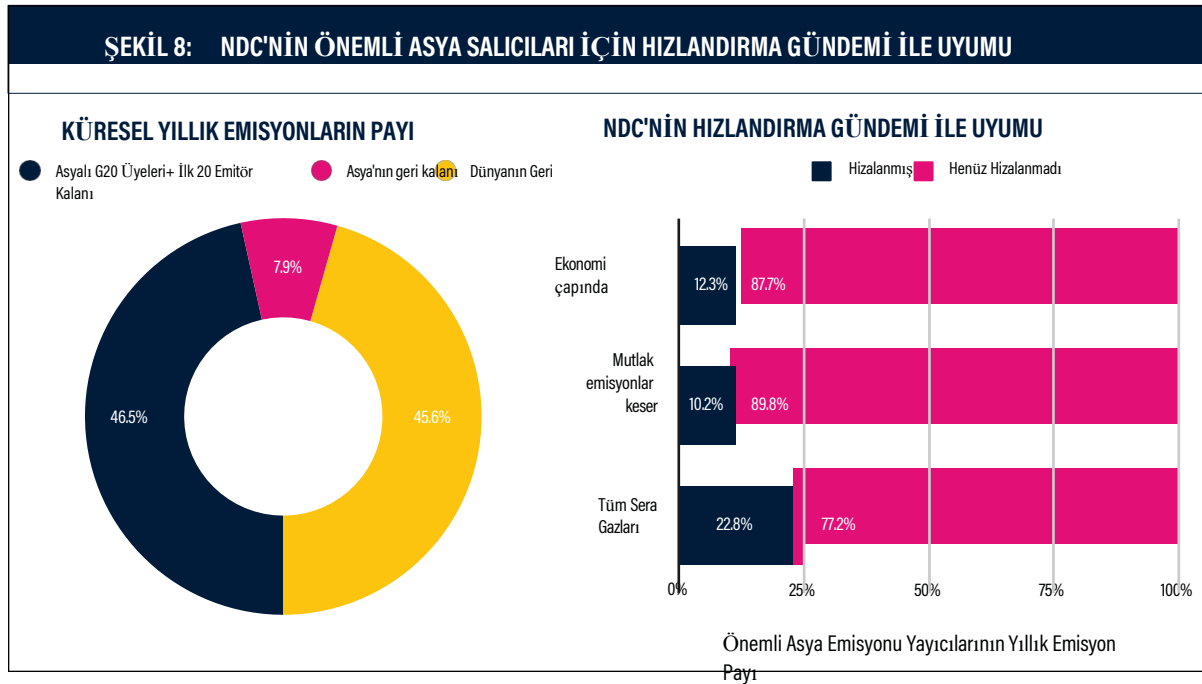
(2) yoğunluk hedefleri veya bir referans senaryoya kıyasla hedefler yerine mutlak emisyon azaltımları sunulmalıdır; ve (3) hedefler sadece CO₂ gibi gazların bir kısmını değil, tüm sera gazlarını kapsmalıdır. Bu hususların üçü de yapısal olmakla birlikte, hedeflerin Paris Anlaşması'nın hedefine dayalı olarak sıcaklık artışını 1,5°C ile sınırlamak için gereken küresel eylem düzeyiyle de uyumlu olması gerektiği ima edilmektedir.

Bu analiz, başlıca emisyon salan ülkeler için bir vekil olarak, G20 üyesi olan veya 2020'deki yıllık emisyonları küresel olarak ilk 20 ülke arasında yer alan Asya ülkelerini incelemiştir. Bu grup 11 ülkeyi içermektedir: Avustralya, Çin, Hindistan, Endonezya, Japonya, Suudi Arabistan ve Güney Kore (hepsi G20 üyesidir) ile İran, Vietnam, Tayland ve Pakistan. Bu 11 ülke birlikte Asya'daki emisyonların %85,6'sını, küresel emisyonların ise yarısından biraz azını (%46,5) oluşturmaktadır. Bu ülkeler aynı zamanda Asya'nın GSYH'sinin %87,8'ini ve toplam nüfusun %83,1'ini oluşturmaktadır.

Bu ülkelerin emisyonlarının küresel düzeyde GSYH'lerini geride bırakması dikkat çekicidir: Toplam GSYH'leri, emisyon ve nüfuslarının neredeyse yarısına kıyasla dünyanın sadece yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Bu fark, bazı ülkelerin karşılaştırmalı olarak gelişmekte olan statüsünü yansıtırken, aynı zamanda bu ülkeler gelişmeye devam ettikçe GSYH'nin emisyon yoğunluğunu azaltmanın yakın vadede daha kolay olabileceğini, ancak zaman içinde daha zor hale gelebileceğini göstermektedir.

Bu ülkelerin en güncel NDC'lerinde yer alan emisyon azaltım hedefleri ile İvme Gündemi'nde belirtilen kriterler karşılaştırıldığında, gelişmiş ülkelerin anlaşılır bir şekilde avantajlı olduğu görülmektedir. Gruptaki üç gelişmiş ülke de - Avustralya, Japonya ve Güney Kore - kriterleri zaten karşılamaktadır. Buna karşılık, gelişmekte olan ekonomilerin çoğunun hedeflerinin bu yapısal unsurlarında hala önemli eksiklikler bulunmaktadır. Bunun birkaç istisnası vardır: Vietnam, NDC'sinin ekonomi genelindeki kapsamını belirtmekte ve Tayland sera gazı çeşitlerini içermektedir. Yine de, adil hedef payı dikkate alındığında bile, birçok gelişmekte olan ekonominin hedef seviyesi hala kritik derecede yetersizdir.

Bir dizi zorluğun ele alınması, bu ülkelerin hedeflerini yükseltmelerine ve küresel emisyon kontrolündeki kritik boşlukları kapatmalarına yardımcı olabilir. Örneğin, bazı ülkeler CO₂ olmayan sera gazlarını izleme kapasitesine ilişkin endişelerini, bu gazların hedeflerine dahil edilmesinin önünde bir engel olarak dile getirmiştir. Kapasite geliştirme ve teknoloji paylaşımı ortaklıkları konusundaki çabaların güçlendirilmesi bu tür zorlukların aşılmasına yardımcı olabilir.

Kaynak: ASPI analizi.

ŞEKİL 9 ÖNEMLİ ASYA YAYICILARI İÇİN NDC GELİŞTİRMELERİNİN DURUMU

ÜLKE	PAYI YILLIK KÜRESEL SERA GAZI GAZ EMİSYONLARI (2020)	NDC BAŞVURU DURUMU	MEVCUT NDC HEDEFİ	HIRS SEVİYESİ (İKLİM BAŞINA AKSİYON İZ- ER)	EKONOMİ ÇAPINDA KARBONSUZLAŞTIRMA PLANLARI	MUTLAK EMİSYON KESİNTİLERİ	KAPSAMDAKİ TÜM SERA GAZLARI
Çin	25.88%	Güncellenmiş İlk NDC (2021)	2030'dan önce CO ₂ emisyonlarının zirveye ulaşması ve GSYİH birimi başına CO ₍₂₎ emisyonlarının %65'in üzerinde azaltılması 2005 seviyelerinden	Artan Hırs, ancak yüksek 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Belirtilmemiş	Yoğunluk hedefi; yörünge hedefi	CO ₂
Endonezya	3.11%	Güncellenmiş İlk NDC (2022)	Emisyonları aşağıda %31,89 oranında azaltın 2030'a kadar BAU (koşulsuz); emisyonları azaltmak 43,20 oranında BAU'nun altında (koşullu)	Artan Hırs, ancak eleştirel olarak 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Belirtilmemiş	Temel senaryo hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Hindistan	6.67%	Güncellenmiş İlk NDC (2022)	GSYİH'nin karbon yoğunluğunu 2030 yılına kadar %45'ten fazla azaltmak ve emisyonları 1 milyar ton azaltmak	Artan Hırs, ancak yüksek 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Belirtilmemiş	Yoğunluk hedefi	Belirtilmemiş
Japonya	2.44%	Güncellenmiş İlk NDC (2021)	Sera gazı emisyonlarının %46 oranında azaltılması 2013 seviyelerine	Artan Hırs ve 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Ekonomik- geniş	Baz yıl hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC'ler, PFC'ler, SF ₆ , NF ₃
Suudi Arabistan	1.50%	Güncellenmiş İlk NDC (2021)	Sera gazını azaltın ve önleyin tarafından emisyonlar 278 milyon ton CO ₂ eq tarafından her yıl 2030 karşılaştırması 2019 üssüne yıl	Artan Hırs, Yok	Sera gazı yok hedef	Geçerli değil	Sera gazı yok hedef
Güney Kore	1.29%	Güncellenmiş İlk NDC (2021)	Sera gazı emisyonlarının %40 oranında azaltılması 2018 seviyelerine	Artan Hırs, ancak yüksek 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Ekonomik- geniş	Baz yıl hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC'ler, PFC'ler, SF ₆

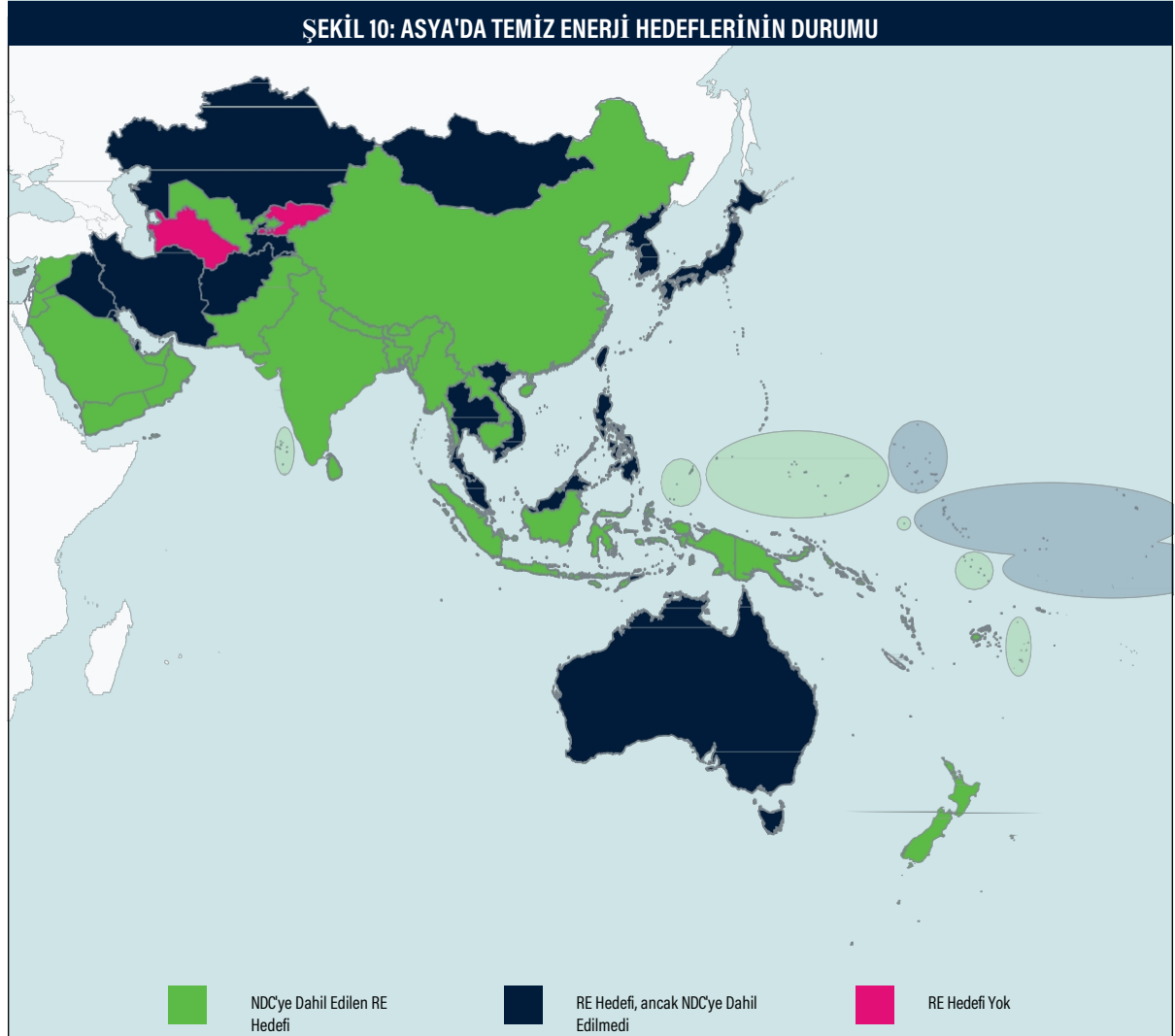
ÜLKE	PAYI YILLIK KÜRESEL SERA GAZI GAZ EMİSYONLARI (2020)	NDC BAŞVURU DURUMU	MEVCUT NDC HEDEFİ	HİRS SEVİYESİ (İKLİM BAŞINA AKSİYON İZ- ER)	EKONOMİ ÇAPINDA KARBONSUZLAŞTIRMA PLANLARI	MUTLAK EMİSYON KESİNTİLERİ	KAPSAMDAKİ TÜM SERA GAZLARI
Avustralya	1.23%	Güncellenmiş İlk NDC (2022)	Sera gazı emisyonlarının 2005 yılının %43 altına düşürmek 2030'a kadar seviyeleri	Artan Hırs, ancak 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Ekonomik-geniş	Baz yıl hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC'ler, PFC'ler, SF ₆ , NF ₃
İran	1.78%	Niyet Edilen Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkı (2015); İran imzaladı ama Paris Anlaşması'nı henüz onaylamamıştır.	Sera gazı emisyonlarının 2030 yılına kadar BAU'ya kıyasla %4 azaltılması (koşulsuz); sera gazı emisyonlarının azaltılması 2030 yılına kadar BAU'ya kıyasla %12'ye kadar azalma (şartlı)	1,5°C'lik bir dünya için kritik derecede yetersiz	Belirtilmemiş	Temel senaryo hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC'ler, PFC'ler, SF ₆ , NF ₃
Vietnam	0.96%	Güncellenmiş İlk NDC (2022)	Sera gazı emisyonlarının 2030 yılına kadar %15,8 oranında azaltılması her zamanki gibi işlerin altında seviyeleri (BAU) (koşulsuz); sera gazı emisyonlarını azaltmak 43,5 oranında BAU'nun altında (koşullu)	Artan Hırs, ancak eleştirel olarak 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Ekonomik-geniş	Temel senaryo hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC'ler
Tayland	0.95%	Güncellenmiş İlk NDC (2022)	Sera gazı emisyonlarının 2030 yılına kadar öngörülen BAU seviyesine göre %30 oranında azaltılması (koşulsuz); sera gazı emisyonlarının 2030 yılına kadar %40'a kadar azaltılması (koşullu)	Artan Hırs, ancak eleştirel olarak 1,5°C'lik bir dünya için yetersiz	Belirtilmemiş	Temel senaryo hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC'ler, PFC'ler, SF ₆
Pakistan	0.93%	Güncellenmiş İlk NDC (2021)	Emisyonları aşağıda %15 oranında azaltın 2030'a kadar BAU (şartlı); emisyonları ilave %35 oranında azaltmak %50 oranında toplam BAU'nun altında (koşulsuz)	Artan Hırs, Yok	Belirtilmemiş	Temel senaryo hedefi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O

Kaynak(lar): UNFCCC (2023), Climate Action Tracker (2023), Climate Watch (2022).

Bunun ötesinde, mutlak emisyon azaltımlarını takip etmek, ülkelerin emisyonlarını zaten zirveye çıkarmış olmalarını gerektirecektir. IPCC, Paris Anlaşmasına uyum sağlamak için küresel emisyonların 2025 yılına kadar zirve yapması gerektiğini belirtmiştir ve NDC'lerin bir sonraki turunun 2025'ten en az 2035'e kadar olan dönemi kapsamı beklenmektedir. Bu nedenle, başlıca emisyon yayıcıların mutlak emisyon azaltımlarına odaklanması, 2025'ten itibaren küresel emisyonlarda beklenen düşüşe uygundur. Daha fazla modelleme, bu ülkeleri Paris Anlaşması'nın hedeflerine doğru ilerlemeyi sürdürmek için ideal 2035 emisyon azaltımı hedefine doğru yönlendirmek için yararlı olacaktır.

ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ

İvme Gündemi ayrıca enerji sektörünün temiz dönüşümünü hızlandırmak için kriterler ortaya koymaktadır. Elektrik üretiminin karbonsuzlaştırılması, kömür enerjisinin aşamalı olarak sonlandırılması, yeni fosil yakıt üretiminin lisanslanması ve finansmanına son verilmesi, mevcut petrol ve gaz rezervlerinin genişletilmesinin durdurulması ve fosil yakıt sübvansiyonlarının yenilenebilir enerjiye kaydırılması gibi bir dizi özel eylem önermektedir. Bu eylemler temelinde, bu analiz ülkelerin enerji dönüşüm planlarının durumunu iki perspektiften değerlendirmektedir: (1) temiz enerjinin artırılması ve (2) fosil yakıtların sonlandırılması. İvmelendirme Gündemi ayrıca aşağıdaki adımların hızlandırılması çağrısında bulunmaktadır

Kaynak(lar): UNFCCC (2023), Climate Watch (2022), resmi hükümet web siteleri.

ŞEKİL 11 ASYA'DA NET SIFIR ELEKTRİK ÜRETİMİ HEDEFİ OLAN EKONOMİLER

	HEDEF	HEDEF BAĞLAMI
Fiji	YE, 2030 yılına kadar elektrik üretimine %100'e yakın katkıda bulunacak	Güncellenen ilk NDC (2020), yenilenebilir kaynaklardan %100'e yakın elektrik elde etmeyi taahhüt etmiştir.
Endonezya	2050'ye kadar net sıfır enerji sektörü	Hedef, 2021 yılında imzalanan JETP uyarınca gerçekleştirilmiştir.
Kiribati	2036 yılına kadar %100 güneş enerjisi ile çalışan bir ülke olmak	Hedef, Kalkınma Planında (2020-2023) belirlenmiştir.
Marshall Adaları	YE'nin 2050 yılına kadar elektrik üretimine %100 katkıda	Marshall Adaları LTS, 2018 yılında BMİDÇS'ye "Tile Til Eo 2050 İklim Stratejisi 'Yolu Aydınlatmak'" başlıklı bir rapor sunmuş ve bu raporda 2050 yılı için net sıfır emisyon ve %100 YE hedefleri belirlenmiştir.
Yeni Zelanda	YE, 2035 yılına kadar %100 elektrik üretimine katkıda bulunacak	En son güncellenen NDC'sinde (2021) Yeni Zelanda, 2035 yılına kadar %100 yenilenebilir elektriğe ulaşmak için istekli bir hedef belirlemiştir.
Palau	100 yenilenebilir elektrik 2032 yılına kadar	Ocak 2023'te Palau Devlet Başkanı, ülkenin 2032 yılına kadar %100 yenilenebilir elektriğe ulaşmak istediğine dair bir açıklama yaptı.
Samoa	YE'nin 2025 yılına kadar elektrik üretimine %100 katkı	Temmuz 2021'de Samoa, elektriğin %100'ünü yenilenebilir kaynaklardan üretme hedefini belirleyen İkinci NDC'sini sundu.
Solomon Adaları	YE'nin 2050 yılına kadar elektrik üretimine %100 katkıda	Ulusal Enerji Politikası (2014), 2050 yılına kadar yenilenebilir kaynaklar ve teknolojiler yoluyla %100 temiz elektrik kaynaklarına ulaşmayı hedeflemektedir.
Tuvalu	YE, 2030 yılına kadar elektrik üretimine %100 katkıda	Güncellenen ilk NDC (2022) yenilenebilir kaynaklardan %100 elektrik elde etmeyi taahhüt etmiştir.
Vanuatu	YE, 2030 yılına kadar elektrik üretimine %100 katkıda	Güncellenen ilk NDC (2022), %100 yenilenebilir kaynaklardan elde edilen elektriğe geçişi taahhüt etmiştir.

Kaynak(lar): UNFCCC (2023), Climate Watch (2022).

yüksek emisyonlu sektörlerin (gemicilik, havacılık, çelik, çimento, tarım ve alüminyum) karbonsuzlaştırılmasının hızlandırılması, ancak ilgili ilerlemenin burada değerlendirilmemesi.

TEMİZ ENERJİ

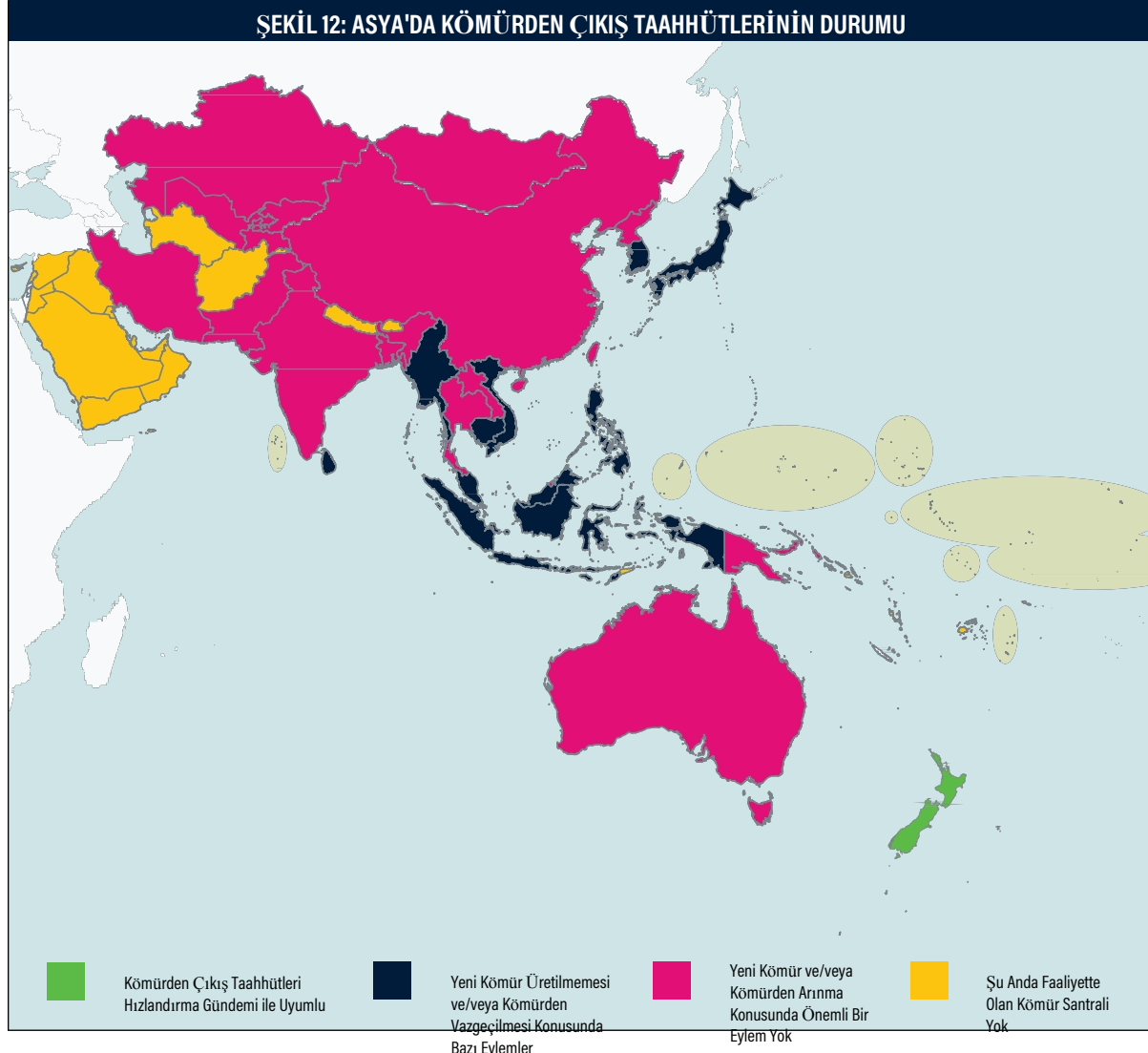
Elektrik üretimi tarafında, İvme Gündemi gelişmiş ülkelerin 2035 yılına kadar, dünyanın geri kalanının ise 2040 yılına kadar net sıfır elektrik üretimine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Ülkeler, mevcut fosil yakıt üretim kapasitesinin yerini almak üzere yenilenebilir ve diğer fosil olmayan enerji kaynaklarının artırılacağı anlamına gelen bu hedeflere ulaşmak için somut eylemler içeren planlar sunmalıdır.

Yenilenebilir enerji (YE) hedefleri halihazırda yaygındır. Şekil 10'da gösterildiği gibi, Asya'daki ekonomilerin çoğunluğu güncellenmiş NDC'lerine somut yenilenebilir enerji hedefleri eklemiştir. Bu 33 ekonomiyi, bir tür yenilenebilir enerji hedefi belirlemiş ancak bunu henüz NDC'lerine eklememiş olan 20 ekonomi daha tamamlamaktadır. Kırgızistan ve Türkmenistan, herhangi bir somut yenilenebilir enerji hedefi benimsememiş görünen ekonomiler olarak tek başlarına durmaktadır, ancak şunu belirtmek gerekir ki

Kırgızistan halihazırda elektriğinin yaklaşık %90'ını temiz kaynaklardan, çoğunlukla da hidroelektrikten üretmektedir.

Asya'da sadece 10 ekonomi enerji sektöründen elektrik üretimi için net sıfır hedefini ortaya koymuştur. Bunların büyük çoğunluğu, nispeten küçük enerji sektörlerine sahip olan ve ada ülkeleri olarak güvenli bir enerji arzını sürdürmenin zorluklarıyla zaten karşı karşıya olan SIDS'tir. Bu hedeflere, güncellenmiş NDC'sinde 2025 yılına kadar %100 yenilenebilir elektriğe ulaşma hedefi belirleyen Samoa'nın yanı sıra NDC güncellemelerinde 2030 yılı için benzer hedeflere yer veren Fiji, Tuvalu ve Vanuatu öncülük etmektedir. Yeni Zelanda, Asya'da İvme Gündemi ile uyumlu net sıfır elektrik üretimi hedefini ortaya koyan tek gelişmiş ekonomidir ve 2035 yılını hedeflemektedir.

Listedeki tek önemli salımcı olan Endonezya, 2050 yılına kadar enerji sektöründe net sıfıra ulaşma hedefini belirlemiştir ki bu hedef, önerilen eylemin hala on yıl gerisindedir. Bu hedef, Kasım 2022'de Endonezya'nın Bali kentinde düzenlenen G20 Liderler Zirvesi sırasında kabul edilen Adil Enerji Dönüşümü Ortaklığı (JETP) anlaşmasının bir parçası olarak önerilmiş ve böylece gelişmekte olan ülkeler için finansmanın kilidini açmaya yönelik eylemlerin önemli emisyon salan ülkeleri bu tür hedefleri takip etmeye nasıl teşvik edebileceğini göstermiştir. Anlaşmadaki hedefin olasılığı göz önüne alındığında,

Kaynak(lar): Bloomberg (2023), Ember (2022), UNFCCC (2023), Climate Watch (2022).

ŞEKİL 13 KÜRESEL KÖMÜRDEN TEMİZ ENERJİYE GEÇİŞ BİLDİRİSİNİ İMZALAYAN ASYA ÜLKELERİ

	GLASGOW KÜRESEL KÖMÜRDEN TEMİZ ENERJİYE GEÇİŞ BEYANI İMZA SAHİBİ DURUMU	EK EYLEM	
		YENİ KÖMÜR YOK	KÖMÜR ÇIKIŞI
Brunei		Yeni kömürlü termik santral planlanmıyor	
Endonezya	Endonezya, ek uluslararası mali ve teknik yardımın kabul edilmesi koşuluyla, kömürden çıkışın 2040'lara kadar hızlandırılmasını değerlendireceğini belirterek, Glasgow Bildirisi kapsamındaki yeni kömür kullanılmamasına ilişkin maddeyi hariç tuttu.	2021'de, 2023'ten sonra yeni kömür olmayacağı açıklandı; ancak halihazırda boru hattında olan projeler dahil edilmedi.	Endonezya, 2022 yılında kömürden çıkma planını desteklemek için JETP'yi imzaladı; ancak fiili yatırımlar en azından 2023'ün sonlarına kadar ertelendi.
Kazakistan	Kazakistan sadece, hız kesmeden devam eden adil ve kapsayıcı bir geçiş sürecinin desteklenmesine ilişkin maddeyi onayladı kömür enerjisi. Glasgow Bildirisi kapsamında yeni kömür veya kömürün aşamalı olarak azaltılmasını onaylamamıştır.	Ek eylem yok. Kazakistan hala yeni kömürlü termik santraller önermektedir, ancak bu konuda sözlü bir taahhütte bulunulmuştur. COP26'da 2050 yılına kadar ısı üretiminde kömürün devre dışı bırakılacağı açıklandı.	
Yeni Zelanda		Yeni Kömür Enerjisine Hayır	Kömürün 2030 yılına kadar tamamen ortadan kaldırılması
Filipinler	Filipinler sadece, hız kesmeden devam eden adil ve kapsayıcı bir geçiş sürecinin desteklenmesine ilişkin maddeyi onayladı kömür enerjisi. Glasgow Bildirisi kapsamında yeni kömür veya kömürün aşamalı olarak azaltılmasını onaylamamıştır.	2020'den itibaren halihazırda izin sürecinde olmayan yeni kömürlü termik santraller için moratoryum	
Singapur			Singapur Merkez Bankası, 2023 yılında kömürle çalışan enerji santrallerinin aşamalı olarak kapatılması konusunda istişarelere başladı.
Güney Kore			2022'deki son Temel Elektrik Planına göre Güney Kore, 2030 yılına kadar kömür yakıtlı elektrik üretimini aşamalı olarak azaltarak enerji karışımının %19,7'sine indirmeyi hedeflemektedir.
Sri Lanka		Kömürlü termik santrallere kapasite ilavesi yok; Yeni Kömür Enerjisi Sözleşmesi'ne katılmadı	
Vietnam		En son Enerji Kalkınma Planı (PDP) 8'e göre, halihazırda inşa halinde olan veya 2025'e kadar tamamlanması planlananlar dışında yeni kömürlü termik santral inşa edilm.	Vietnam son KAP 8'de kömürlü termik santralleri 2050 yılına kadar aşamalı olarak kapatma planından geri adım attı.

Kaynak(lar): Birleşik Krallık Hükümeti (2021), Bloomberg (2023), Ember (2022), UNFCCC (2023), resmi hükümet web siteleri.

Not: Kıbrıs, Maldivler ve Nepal de bildiriyi onayladı. Ancak, işletmede olan kömür santralleri olmadığı için yukarıdaki şekilde yer almamaktadırlar.

Bununla birlikte, fon sağlayan ülkelerin şimdi teslim etmeleri kritik önem taşımaktadır. Endonezya da başlangıçta Ağustos 2023'te hayata geçmesi planlanan anlaşma kapsamındaki yatırım planının lansmanını erteledi.

FOSİL YAKITLAR

Temiz enerjinin yaygınlaştırılmasının diğer bir yönü de fosil yakıtların aşamalı olarak kullanımdan kaldırılmasıdır. Talep tarafında bu, enerji sektöründe fosil yakıtların kullanımının durdurulması anlamına gelirken, arz tarafında kömür, petrol ve gaz üretiminin durdurulmasını gerektirir. Uluslararası Enerji Ajansı, 2050 yılına kadar net sıfır yolunun, yeni fosil yakıt üretimine ve ileriye dönük kömür enerjisine yatırım yapmak için yer bırakmadığını tespit etmiştir.

Asya, fosil yakıt tüketimi ve üretiminde küresel olarak büyük bir rol oynamaktadır. 2021 yılında Çin ve Hindistan tek başlarına küresel kömür tüketiminin üçte ikisini oluşturdu ve bu pay artmaya devam ediyor. Üretim tarafında ise, dünya kömür üretiminin %70'inden fazlası Asya ülkelerinden geliyor ve Çin bu alanda açık ara önde. Asya aynı zamanda, özellikle Orta Doğu ve Avustralya düşünüldüğünde, dünyanın en büyük petrol ve gaz üreticilerine de ev sahipliği yapmaktadır.

Hızlandırma Gündemi, tüm ülkelerin şu anda yeni kömürlü termik santral eklememeyi ve OECD ülkeleri için 2030 yılına kadar, dünyanın geri kalanı için ise 2040 yılına kadar kömürlü termik santralleri aşamalı olarak kapatmayı taahhüt etmeleri çağrısında bulunmaktadır. Asya'daki bazı ülkelerin yeni kömür kullanımını sona erdirmeye ve/veya kömürlü termik santralleri aşamalı olarak kapatma yönünde bazı adımlar atmış olması cesaret vericidir. Şekil 12 bunu göstermektedir, ancak aynı zamanda sadece bir ülkenin - Yeni Zelanda'nın - 2030 yılına kadar kömürlü termik santrallerden vazgeçme taahhüdünü İvme Gündemi'nde belirtilen tarihlerle uyumlu hale getirdiğini de göstermektedir. Dahası, birçok ülkenin taahhütleri hala netlikten yoksun veya eksiktir; örneğin, halihazırda boru hattında planlanan kömürlü termik santrallerin inşaatına devam edilmesine izin verilmektedir. Şekil 12'de gösterilmemesine rağmen, Avustralya, Japonya, Filipinler, Güney Kore ve Tayvan'daki bölgeler de dahil olmak üzere, bir dizi alt ulusal yetki alanı Hızlandırma Gündemi doğrultusunda kömür enerjisini aşamalı olarak durdurmayı taahhüt etmiştir.

Kasım 2021'de COP26'da yayınlanan Küresel Kömürden Temiz Enerjiye Geçiş Bildirisi ile Asya'da kömürlü termik santrallerin aşamalı olarak kapatılmasına yönelik hareket hızlandı. Bildiri, biri özellikle kömürün kullanımdan kaldırılmasına, diğeri de yeni kömürlü termik santrallere son verilmesine ilişkin olmak üzere dört maddeden oluşuyordu. Çok sayıda Asya ülkesi bildiriye imzaladı, ancak bazı önemli salımcılar bu kritik maddeleri atladı.

ŞEKİL 14 FOSİL YAKIT ÜRETİMİNİN AŞAMALI OLARAK DURDURULMASINA YÖNELİK TEMEL GİRİŞİMLERİN ASYALI DESTEKÇİLERİ

	FOSİL YAKIT NÜKLEER SİLAHLARIN YAYILMASININ ÖNLENMESİ ANLAŞMASI (FFNT)	BEYOND OIL & GAS ALLIANCE (BOGA)
Doğu Timor	Evet	
Fiji	Evet	Evet
Solomon Adaları	Evet	
Tonga	Evet	
Tuvalu	Evet	Evet
Vanuatu	Evet	Evet
Yeni Zelanda		Evet

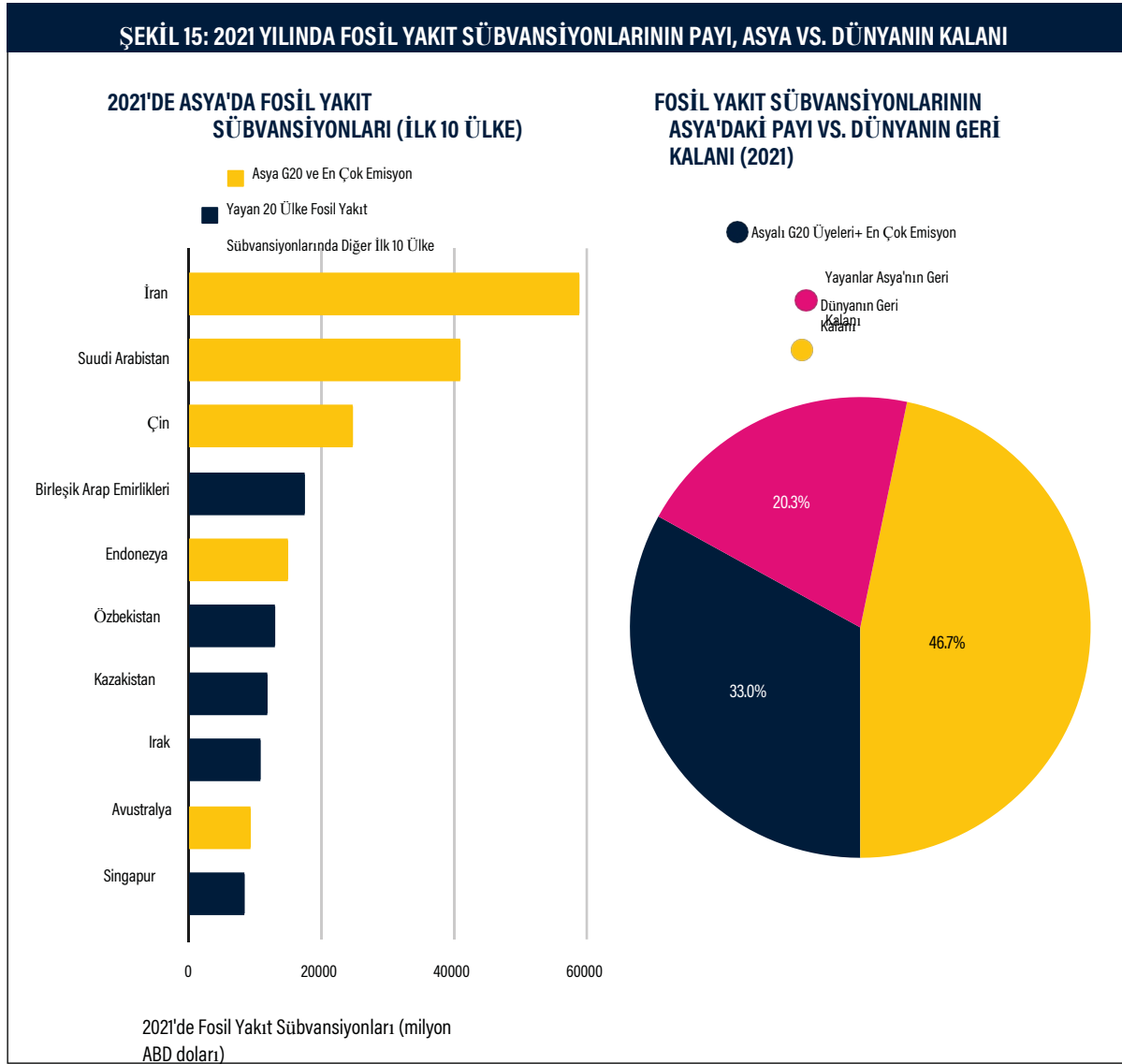
Kaynak(lar): Fosil Yakıtların Yayılmasını Önleme Anlaşması Girişimi (2023), Petrol ve Gazın Ötesinde İttifakı (2023).

BOGA, çekirdek üyeler, ortak üyeler ve BOGA Dostlarını içeren kademeli bir üyelik yapısına sahiptir.

Daha fazla ayrıntı için Ek II'ye bakınız. Yeşil çekirdek üyeliği, açık mavi ortak üyeliği ve koyu mavi BOGA Dostlarını göstermektedir.

Bununla birlikte, bildiriye imzalayan ülkelerin birçoğu, Şekil 13'te özetlendiği üzere, taahhütlerini uygulamak için daha fazla adım atmaya devam etmiştir.

Fosil yakıt üretimi tarafında, özellikle İvme Gündemi'nin petrol ve doğal gaz üretiminin artırılmasına son verilmesi çağrısıyla ilgili olarak - Asya dünyanın en büyük petrol ve doğal gaz üreticilerinden bazılarında ev sahipliği yapsa da - genel olarak eylem sınırlı kalmaktadır. Bununla birlikte, elektrik üretimi için net sıfır hedefleri olanlara benzer bir dizi oyuncu bir dereceye kadar harekete geçti. Tuvalu ve Vanuatu'nun öncülüğünde altı ülke, hükümetlere Fosil Yakıtların Yayılmasını Önleme Anlaşması için müzakere çağrısında bulundu. Bu çağrılar arasında kömür, petrol ve gaz üretiminin artırılmasına son verilmesi; mevcut fosil yakıt üretiminin sonlandırılması için adil bir plan hazırlanması ve temiz enerjinin benimsenmesinin hızlandırılması yer almaktadır. Tuvalu ve Vanuatu da Petrol ve Gazın Ötesinde İttifakı'na (BOGA) çekirdek üye olarak katıldılar ve petrol ve gaz üretimi ve araştırması için yeni imtiyaz, ruhsat veya kiralama turlarını sona erdirmeyi ve kendi yetki alanlarındaki topraklarda petrol ve gaz üretimi ve araştırmasını sona erdirmek için Paris Anlaşması ile uyumlu bir tarih belirlemeyi taahhüt ettiler. Yeni Zelanda somut adımlar atarak BOGA'ya ortak üye olarak katıldı

Kaynak(lar): Fosil Yakıt Sübvansiyon Takibi (2022), ASPI analizi.

Petrol gaz üretiminin azaltılmasına katkıda bulunmak için adımlar atan Fiji, bu girişimi "BOGA Dostu" olarak desteklemiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından kısa süre önce yapılan bir analiz, fosil yakıt endüstrisinin Asya genelinde fosil yakıt politikasının kilit bir unsuru olmaya devam eden sübvansiyonlardan dakikada 13 milyon dolar fayda sağladığını ortaya koydu. Dünyadaki tüm fosil yakıt sübvansiyonlarının yarısından fazlası 2021 yılında Asya ülkeleri tarafından verildi.

ŞEKİL 16 BM GENEL SEKRETERİ'NİN HIZLANDIRMA GÜNDEMİ'NİN İKLİM ADALETİ BİLEŞENLERİ

Kaynak(lar): Birleşmiş Milletler (2023).

Bu sübvansiyonların temiz enerjiye yönlendirilmesi, temiz enerjiye geçişi hızlandırırken verimsiz fosil yakıt üretimi ve tüketimi için ters bir teşviki ortadan kaldıracaktır. Fosil yakıt sübvansiyonlarında İran, üçüncü sıradaki Çin'in iki katından daha fazla sübvansiyon vererek bölgede başı çekiyor. Suudi Arabistan ikinci sırada yer alırken, Birleşik Arap Emirlikleri ve Endonezya ilk beşi tamamlıyor.

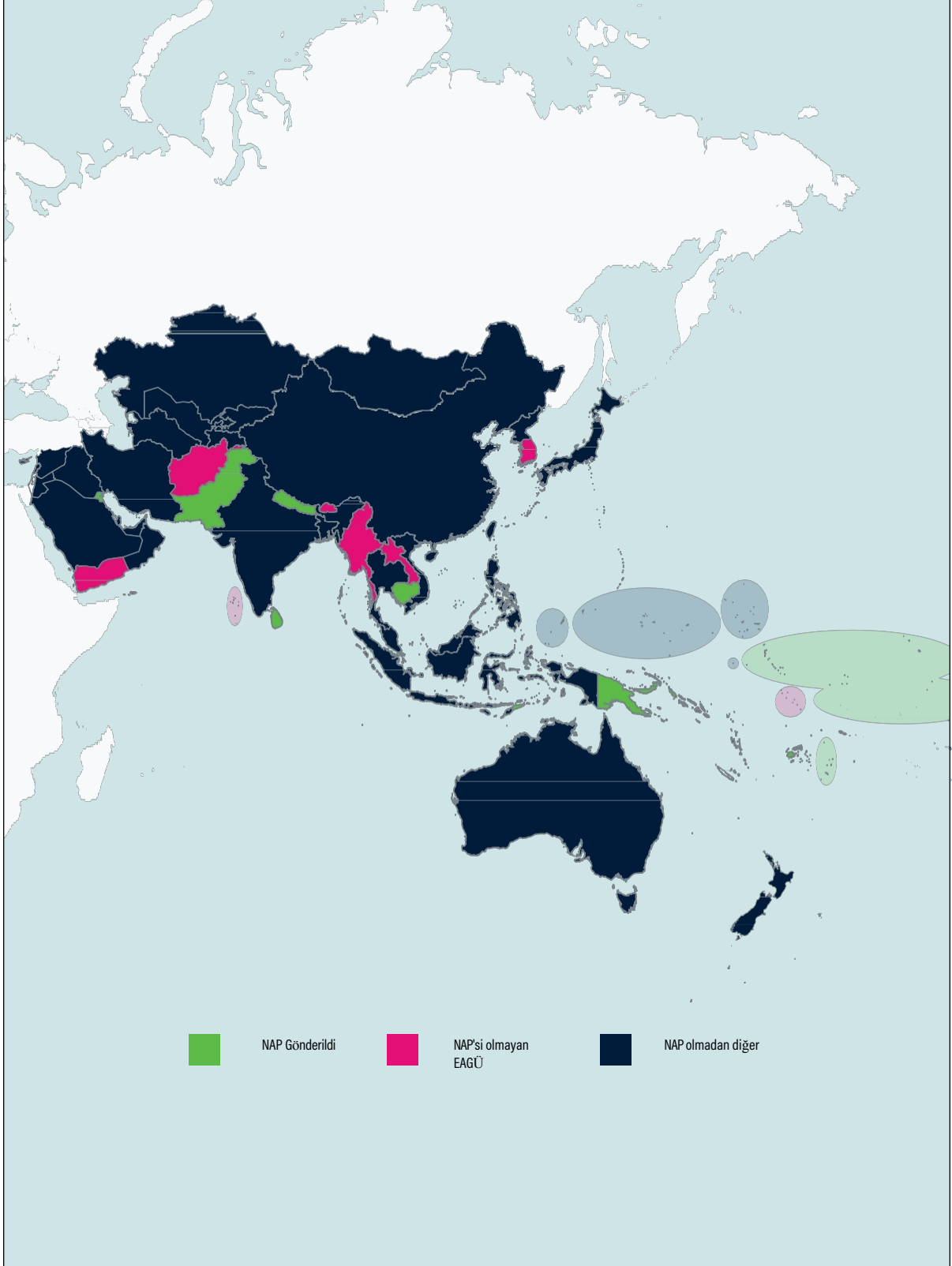
İKLİM ADALETİ

İvme Gündemi, emisyonları azaltmaya yönelik eylemlerin ötesinde, dünyayı Paris Anlaşması'na uyum yolunda ilerletirken iklim adaletini sağlamak üzere tasarlanmış bir dizi eylem ortaya koymaktadır. Bunlar arasında, kayıp ve zarar da dahil olmak üzere öncelikle uyum ve finansmanla ilgili olan ve aşağıda özetlenen eylemler yer almaktadır.

ADAPTASYON

Küresel Uyum Hedefi müzakereleri kapsamında uyum eyleminin en iyi nasıl ölçüleceğinin belirlenmesine yönelik çabalar devam ederken, hazırlıklı olma durumunu değerlendirmenin bir yolu da ülkelerin Ulusal Uyum Planlarını (UUP'ler) kabul etme yönündeki eylemlerine bakmaktır. Bunlar, ülkelerin aşağıdakilere karşı kırılganlığını azaltmayı amaçlayan planlardır

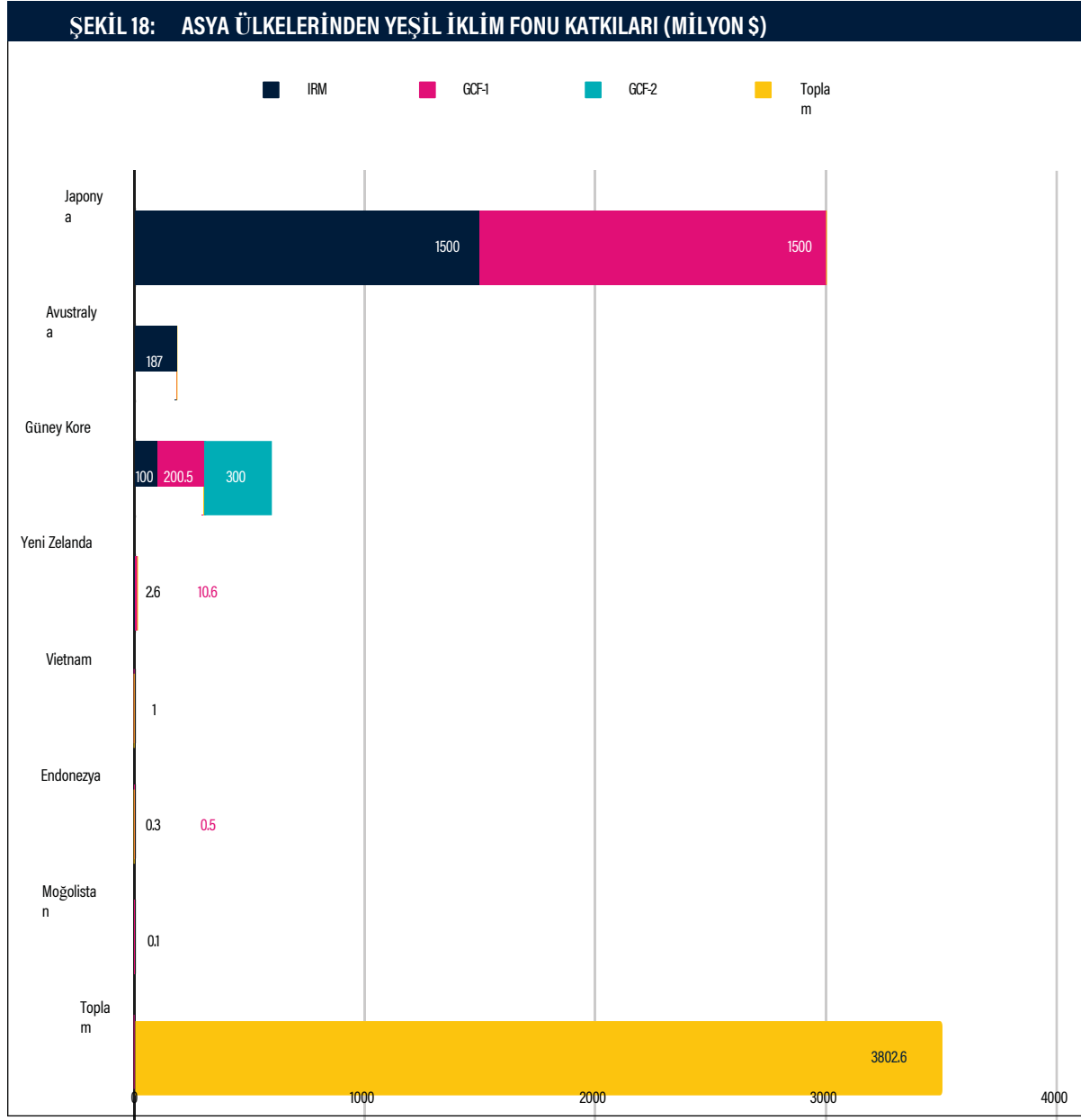
ŞEKİL 17: ASYA'DA ULUSAL UYUM PLANLARININ DURUMU

Kaynak(lar): UNFCCC (2023).

Uyum kapasitesi ve dayanıklılık oluşturarak iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak ve uyumu yeni ve mevcut politika ve programlara, çeşitli hükümet düzeylerine ve belirli strateji, plan ve bütçelere entegre etmek.

UEP süreci, kısmen bu ülkelere uyum planlaması konusunda daha fazla kaynak sağlamak amacıyla öncelikle en az gelişmiş ülkeleri (EAGÜ'ler) hedeflemiştir, ancak her ülke BMİDÇS'nin havuzuna bir sunabilir. On iki Asya ülkesi, bölgedeki EAGÜ'lerin tamamını olmasa da bir kısmını kapsayan NAP'larını sunmuştur. Asya bölgesi iklim etkilerine giderek daha fazla maruz kalırken, ister NAP şeklinde ister başka bir şekilde olsun, uyum planlarının geliştirilmesi, finansman ve diğer kaynakların en yüksek etkiye sahip alanlara yönlendirilmesi için kritik öneme sahip olacaktır.

FİNANS

İvme Gündemi finansla ilgili bir dizi bileşen içermektedir, zira ülkelerin iklim hedeflerindeki kararlılıklarını arttırabilmeleri için yeterli finansman kritik önem taşımaktadır. Bu yıl, gelişmekte olan ülkelerin iklim krizini ele almalarına yardımcı olmaya adanmış dünyanın en büyük çok taraflı fonu olarak 2010 yılında kurulan Yeşil İklim Fonu'nun 2023 yılında ikinci kez yenilenecek olması nedeniyle önemlidir. Kuruluş aşamasında gelişmiş ülkelerden fona katkıda bulunmaları istenmiştir. Gelişmekte olan ülkeler de fonda pay sahibi olmaları için katkıda bulunmaya teşvik edildi; Endonezya, Moğolistan ve Vietnam katkıda bulundu. Eylül 2023'te Güney Kore, fonun ikinci ikmaline katkıda bulunacağını açıklayan ilk Asya ülkesi oldu. Güney Kore'nin 300 milyon dolarlık taahhüdü daha önceki katkılarından daha büyük bir miktara tekabül etmektedir. Diğer Asya ülkeleri de kısa süre içinde ve önceki katkılarıyla eşleşen ve ideal olarak onların üzerine inşa edilen bir düzeyde katkılarını açıklayarak güvenilirliklerini pekiştirebilirler.

ÖNÜMÜZDEKİ YOL: ASYA'NIN İKLİM EYLEMİNİ HIZLANDIRMAK

Uluslararası iklim eylemi politikası önemli bir aşamaya giriyor. İlk Küresel Durum Değerlendirmesinin sonuçları Aralık 2023'te COP28'de açıklanacak ve bu da tarafların 2035 ve hatta 2040 için emisyon azaltma hedefleriyle NDC'lerini güncellemelerinin beklendiği 2025'e kadar kritik bir dönemi başlatacak.

Bu rapor, Asya'nın hedef açığının ve bölgenin özellikle COP28 öncesinde iklim alanındaki ilerlemeyi nasıl hızlandırabileceğinin anlık görüntüsünü sunmaktadır. Analiz, Asya ülkelerindeki iklim eylemlerinin durumunu BM Genel Sekreteri'nin Hızlandırma Gündemi ile kıyaslayarak, Asya ülkelerinin Paris Anlaşması'nın hedeflerine uyum sağlamak ve tehlikeli iklim devrilme noktalarını aşmaktan kaçınmak için atabilecekleri adımlara ışık tutmaktadır.

Bu raporda tespit edilen çok sayıdaki Asya liderliği örneği parlak bir noktadır. Bazı ülkelerde iklim eylemi halihazırda İvme Gündemi ile uyumlu hale getirilmiş olup, bu düzeydeki bir azmin hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerde uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Daha fazla bölgesel şampiyon ve ilk harekete geçenler, Asya'nın azmini gerekli yönde yönlendirmeye yardımcı olabilir.

İvme Gündemi'nin bir diğer faydası da henüz kriterlere uymayan ülkeler için net bir yol haritası sunmasıdır. Eylemdeki boşluk önemli ve özellikle Asya ülkeleri aşırı hava koşulları, enerji ve gıda kıtlığı ve iklim kriziyle birleşen diğer zorluklarla boğuşurken bu zorluk daha da acil hale geliyor.

Hızlandırma Gündemi ile uyumlu adımlar atılması, bölgesel komşular arasındaki güveni yeniden tesis edebilir ve güçlendirebilir. İklim etkilerinin varoluşsal olarak tehdit ettiği hassas bölgelerin beklentilerini doğrudan etkileyeceğinden, iklim değişikliğinden orantısız bir şekilde sorumlu olan önemli tarihsel ve mevcut emitörlerin harekete geçmesi özellikle gereklidir.

Asya'yı net sifıra ulaştırmak için, net sıfır hedeflerinin yasalarda veya politika belgelerinde ve BMİDÇS mimarisi kapsamında resmileştirilmesine yönelik daha geniş çaplı eylemler, şeffaflığın sağlanması ve ilgili tarafların harekete geçirilmesi açısından kritik önem taşıyacaktır.